

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Excluditur à diuinitate communitas analogica, generica, & specifica. cap.
8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

quoniam differentia penes solam rationem indiuidualem in ijs, quæ in cæteris conueniunt, est tantum materialis; nec propriè constituit differentiam essentialem, vt Philosophi loquuntur. Maior propositio patet, quoniam illa differunt essentialiter, quæ differunt actu formali intrinseco, differentia enim essentialis est per formam: sed ratio actus puri est maxime formalis, ab ea autem deficit ratio actus non puri, differunt ergo essentia & natura. Denique quidquid est productum, est etiam propter finem, & consequenter id, quod est efficienter à prima causa, est propter illam, tanquam propter vltimum finem, finis autem vltimus, vt pote bonum, ac perfectio eius, quod est propter ipsum, est alterius naturæ multo excellentioris, quam sit res ad eum ordinata: ergo quamuis essent plura entia necessario producta à primo ente necessario ex se, differunt ab eo essentialiter, & essent inferiora quoad perfectionem essentialem: quare non possent habere nomen, ac naturam Dei?

VII.

Ex his patet responsio ad rationem dubitandi: nam aliud est esse genitum, & non genitum, aliud generabile & ingenerabile, producibile ac improducibile: genitum quippe, & non genitum per communicationem naturæ distinctæ à natura generantis solum differunt penes accedens, actu enim propria generatione gigni est accedens rei generabilis: quæ licet à causa secunda non nisi per generationem produci queat, à Deo aliter heri potest: & ideo Adamus non genitus ad instar hominum reliquorum per veram generationem est tantum à Deo productus: & quia suapte natura generabilis est, & potuit de facto generari, si Deus alium hominem priorem ipso condidisset, ideo cõ conuenit specie cum alijs hominibus: non conueniret autem, si nullo modo secundum se capax esset generationis passiuæ, vt reliqui, quoniam aptitudo ad generationem fundatur in natura specifica constituta ex partibus physicis mutuo separabilibus, quarum vna est in potentia ad aliam: in eptitudo verò in natura ex parte partium eius rationis, sicut igitur generabile & ingenerabile, quia non statuunt discrimen accidentale, arguunt distinctionem specificam, ita quoque essentialiter, & non solum numericè differunt producibile ac improducibile, quæ fundantur in natura distincta penes rationem actus puri & immixti potentialitari, quod non est accidentale discrimen. Ad alteram rationem, quæ

eadem responsione inuoluitur, respondetur communicationem naturæ distinctæ realiter non esse perfectionem simpliciter, sed secundum quid, & ideo ex hac parte non opus esse, vt conueniat enti primo ac necessario. Non est perfectio simpliciter, quoniam supponit potentialitatem in natura, potentialitas verò opponitur rationi actus, in quo est summa perfectio: est autem perfectio secundum quid, quatenus posita potentialitate, corruptibilitate, ac diuisibilitate naturæ perfectio nonnulla est, vt per propriam virtutem & operationem, se ipsam perpetuo conseruet in alijs, atque alijs indiuiduis, quandoquidem in vno non potest: & ideo in substantijs viuientibus materiz & corruptionis expertibus non est huiusmodi perfectio, quoniam in vno indiuiduo conseruari in perpetuum possunt.

Excluditur à diuinitate communitas analogica, generica, & specifica.

CAPVT VIII.

DEmonstratum est absolute Deum non nisi vnum esse posse. Oportet deinde in particulari excludere singulos modos diuisionis in plura: sunt autem tres nempe analogi in analogata, generis in species, speciei in indiuidua, omnibus autem ferè modis conatus est inimicus homo superseminare zizania super purum granum verbi Dei de vnitare eiusdem; Et enim Plato, licet sæpè veram de Deo vno sententiam tradiderit, tamen alibi, vel quod sibi à populo pertimuerit, vel quod tunc veritatem penitus ignorarit, vt ait Theodoretus libr. secundo de principijs multorum Deorum mentionem fecit, quos vocat secundos deos à primo illo ac supremo conditos, illius beneficio immortalitate donatos, cum forent suapte natura mortales: ac proinde specificam inter hos & illum distinctionem & solam similitudinem genericam admittat necesse est, mortale enim atque immortale saltem specie differunt. Platonem aliquo modo imitatus est Valentinus, utpote Platonis: qui vt referunt Irenæus libr. primo aduersus hæreses cap. primo, Tertullianus libr. contra Valentinianos, & Theodoretus libr. primo heretic. fabularum posuit

I.

Plato.

Theodoretus.

Valentin.

Irenæus.

Tertullianus.

Theodoretus.

fuit

Philastrius.
Augustinus.
Theodoretus.
Damasceus.
Eusebius.
Hilarius.

suit 30. Aonas à primo illo principio produci, quorū Aonū meminerūt Philastrius, Augustinus, Theodoretus, Damasceus in lib. de hæresibus, Raban. lib. 2. de instit. cleric. cap. vigesimo octauo, Idorus lib. octauo Etymolog. cap. quinto. Numericam distinctionem cum vnitare specifica introduxerunt, qui sexuum distinctionem & generationem cum distinctione personali in dijs commenti sunt: sexuum enim distinctio ac generatio cōmuniter est inter indiuidua eiusdē speciei. Prius autē ratione naturali agam contra eos, qui non recipiunt scripturas: deinde verò ex scripturis contra quosdam hæreticos, qui eas non omnino reiiciunt. Inprimis autem dicam de negatione diuisionis secundum analogiam: ea verè in vniuersum duplex est, altera per attributionem, altera per proportionabilitatem. Pluralitatem verò secundum analogiam per attributionem non cadere vilo modo in ens à se manifestum est: nam ea consistit in attributione ad vnam causam essentiae, vel existentiae: atque adeo, si sunt plures dijs secundum rationem analogicam, vel omnes habent attributionem ad causam extrinsecam, vel ceteri omnes ad vnum, vel omnes, ac singuli ad principium aliquod ipsi intrinsecum. Primo, vel secundo modo impossibile est, vt ens à se habeat attributionem, siquidem, cum sit à se, non est ex vlla causa: quod autem causa caret, conuenire nequit in ratione, quæ non aliter sumitur, quàm per attributionem ad causam. Neque item tertio modo, quia nihil dicitur analogicè per attributionem ad causam intrinsecam, hac enim ratione etiam vniuoca dicuntur entia à principijs intrinsecis essentiae: fieri ergo nequit, vt vnitas analogica per attributionem conueniat deitati.

II. Vt autem ostendatur ens necessarium à se minime posse habere vnitatem analogicam per proportionem, multa essent tractanda de hoc genere analogiae: quod quia alienum est à Theologico instituto, pauca supponam communiter recepta in metaphysica. Primum est huiusmodi rationem vnitatis consistere potius in proportionum similitudine, quàm in ipsa substantia: vt patet in oculo, quatenus analogicè dicitur de oculo corporis ac mentis, inter quæ est similitudo proportionum, vt constat ex Aristotele libro primo Ethicorum cap. sexto, vbi bonum negans esse vniuocum, & modum æquiuocationis indagans, sic ait: *Nunquid eo, quod ab vno sunt, vel ad vnum omnia conferuntur,*

an magis secundum proportionem? nam quemadmodum in corpore est visus, sic in anima est mens, & aliud in alio. Ex quo patet agnoscere analogiam secundum proportionem in oculo & mente: his verò secundum rationem visus non est vlla propria ratio, aut natura communis: sed sola proportio similitudinis secundum propriam cuiusque naturam; secundum est, licet analogia huius generis interdum conueniant in natura aliqua, quouis modo vna, eam tamen secundum rationem illam analogicam confusè & imperfectè concipi atque esse. Tertium nullo modo distingui per differentias ab ea formaliter distinctas, quæ eam in suo conceptu formaliter non includant. Quæ conditiones omnes repugnant naturæ entis ex se. Prima quidem, quoniam si quæ conueniunt in communi ratione entis ex se, substantia vtique, & propria ratione essentiae conueniunt: nam enti ex se non est alia substantia, vel essentia, quàm ipsum esse, ipsa ratio actus puri: atque adeo, si plura in eo conueniunt, in substantiali ratione conueniunt. Secunda quoque manifestè repugnat: nam si sint plura entia ex se, ratio communis essendi necessariò erit perfecta atque completa, cui enim deest aliquid complementi in proprio genere, per se esse nequaquam potest: quare vel non est ens ex se, sed ex alio, vel si ex se est, completum in sua ratione est, & consequenter non analogum per proportionem: nam, quemadmodum ens secundum rationem communem analogicam, neque est determinatè substantia, neque accidens, ita ens ex se, si sit analogum, non est determinatè hoc aut illud: atque adeo, cum ad esse actuale necessariò requiratur determinatio, fieri nequit, vt ens ex se concipiatur sub esse analogico confuso, ac determinato.

III. Iam verò enti necessario non tribuendam vnitatem communem vniuocam facile ostenditur: quoniam omne superius vniuocum secundum rationem, & naturæ ordinem, prius est aliquid in se, quàm sit in multis: idcirco enim Philosophus libro quinto Met. cap. vndecimo dixit vniuersalia esse priora secundum rationem, singularia secundum sensum: ex hoc autem sequitur contineri in virtute alicuius causæ, quod repugnat cum ratione entis à se: ergo id nullo modo est, num vnitare communi vniuoca. Maior propositio constat, quoniam aptitudo ad essendum in multis non est aliquid po-

Aristot.

siuium essentiale naturæ vniuersali vni-
uocæ materialiter sumptæ: alioquin
competeret necessario particularibus o-
mnibus sub ea contentis: sed est aliqua
negatio, aut relatio consequens gra-
dum naturæ secundum se spectatæ: er-
gò gradus eiusmodi, quoad suam ratio-
nem formalem est prior omnibus infe-
rioribus. Patet consequentia, quoniam
prior est aptitudo quàm actus, ad quem
est aptitudo: & consequenter prius est
radix aptitudinis, quàm idemmet actus:
sed esse in inferioribus est actus respon-
dens aptitudini naturæ communis, vt in-
sit in pluribus: ergò si hæc supponit tan-
quam fundamentum rationem forma-
lem naturæ, quæ est apta esse in pluri-
bus, profectò ipsa quoque secundum se
est prior ordine naturæ omnibus suis in-
ferioribus. Minor probatur, quoniam
ratio, cur gradus, verbi gratia humanita-
tis, sit aptus diuidi in plura, non est aliun-
desumenda, quàm ab ipsa eius natura:
nam, sicut ex ratione formali proprietatis
indiuidualis sumitur repugnantia di-
uisionis in plura, ita ex propria ratione
gradus communis sumitur aptitudo diui-
sionis in plura, quibus inest. Quin verò,
et si aliquis contendat ipsam aptitudinem
rei vniuersalis, non distingui à natura, si-
ue gradu ipso communi, sed esse modum
illius, vt censent aliqui recentiores, de
quorum sententia non est modò differen-
di locus, adhuc stat vis argumenti, nam
siue aptitudo sit modus naturæ, siue non
repugnantia semper est prior actu, cu-
ius dicitur aptitudo. Ex hoc autem se-
quitur potentiam passiuam respondentem a-
ctiui, in cuius virtute contineatur, vt
dicitur in assumptione principalis syllo-
gismi, ostendo, quoniam natura com-
munis, quatenus prior est suis particulari-
bus, non est actu in omnibus, aut er-
gò tantum in vno: aut in nullo, si in nul-
lo, profectò egebit causa extrinseca, qua
accipiat esse in ipsis: siquidem id, quod
secundum se, & propriam rationem in-
trinsecam non habet esse actu, sed tan-
tum potentia in alio, non potest à se ipso
reduci ad actum, & indiget actione prin-
cipij extrinseci. Sin autem prius natu-
ra est in vno, deinde in alijs, hunc ipsum
ordinem sortiri debet ex causa extrinse-
ca: nam cum natura secundum se ex æ-
quo abstrahat ab inferioribus, non est
vnde prius intrinsecè determinetur ad
extendendum potius in vno, quàm in al-
lio: Quamuis enim inter aliquas eius-
dem generis species ratione causalitatis, a-

liæ sunt priores alijs, vt naturalis poten-
tia habita, tamen inter entia à se non po-
test esse ratio causalitatis: ex alio verò
capite particularia omnia naturæ commu-
nis vniuocæ ex æquo conueniunt in ip-
sa: quare non est cur ea sit prius in v-
no, quàm in alio: & consequenter natu-
ra entis à se si sit communis vniuocæ ex
principijs proprijs præcisè, non erit suf-
ficienter determinata ad existendum, sed
egebit auxilio causæ extrinsecæ determi-
nantis, & conferentis esse. Denique na-
tura communis vniuocæ, vt prior suis in-
ferioribus, vel fuit actu, vel non? si fuit:
ergò non communis, sed diuidualia, ni-
hil enim commune existit per se: si non
fuit actu, aut igitur fuit in potentia, aut
non? si non, ergò est ens impossi-
bile, si in potentia, ergò factibile: quare re-
pugnat omnino ens à se esse commune v-
nitatis vniuocæ. Patet consequentia, quo-
niam natura communis in priore, quo an-
tecedit sua inferiora, concipi nequit, vt
ens actu, sed vel concipitur cum ab-
stractione ab actu, ac potentia, vel vt
ens in potentia reducendum ad actum ex-
istendi per causam extrinsecam: vtrum-
que verò repugnat cum ratione entis à
se.

Sed iam videamus repugnantiam ex v-
troque modo vniuersalitatis vniuocæ, ni-
mirum generico, ac specifico. Impugna-
tur autem in primis modus unitatis gene-
ricæ ex ratione communi generis: omne
quippe genus differentijs oppositis & in-
æqualibus distinguitur: at ens necessarium
ex se diuidi nequit per eiusmodi differen-
tias, quare rationem generis habere ne-
quit. Assumptio ostenditur, primo, quo-
niam differentia opposita inducunt in
species, quas constituunt, mutua nega-
tionem: ex quo fit, vt species ipsæ non
sint actus puri atque perfecti, sed poten-
tialitati & imperfectioni permixtæ: hoc
autem repugnat speciebus, quæ sunt essen-
tialiter entia ex se: fingi enim nullo mo-
do potest communitas generica in ratio-
ne entis necessarii ex se. Sequelam maio-
ris ostendo: nam differentia diuiden-
tes ens ex se, debent esse eiusdem gene-
ris, quoniam differentia per se non tran-
scendunt rationem generis, debent quo-
que esse perfectiones simpliciter, quo-
niam habent rationem actus comparatio-
ne generis, quod diuidunt, & contrahunt:
ipsum verò habet rationem materiæ ac
potentiæ: ideoque sunt actualiores &
perfectiores genere, vt discurrendo
per singula genera, & ipsorum diui-

IV.

siones

Ocham.

Bassol.

Aureol.
argum.

argum.

Ocham.

siones perspicuum fiet: at genus ipsum, hoc est ens necessarium à se, est perfectio simpliciter: ergo etiam differentia erunt. Quapropter cum singula species careant differentiis specierum contradiuifarum, singula species entis à se carebunt pluribus perfectionibus simpliciter, & consequenter non erunt actus puri, neque simpliciter perfectæ. Huic, & alijs eiusmodi argumentis respondet Ochamus in 1. distinctione 2. quaestion. 10. lit. N. & quodlib. 1. quaestione 1. ad finem & quodlib. 2. quaestione 1. & Bassol. articul. citato ad primam rationem, plura entia à se non per alias formalitates superadditas, sed se ipsis conuenire genere, ac distinguere specie, ac se ipsis esse primo necesse esse. Quæ responsio destruit omnino rationem generis, ac speciei: nam, si in ijs non est aliqua ratio formalis, in qua conueniant, genus illud non habet rationem unam in se communicabilem pluribus speciebus, quod omnino requiritur ad propriam rationem generis, hoc enim est unum aptum esse in pluribus differentibus specie: quare si ab illis pluribus à se non potest abstrahi una ratio communis in qua conueniant, perfectio non habent commune genus, item, si se ipsis sunt primo necesse esse, perfectio ratio essendi ex se non conuenit generi illi per se primo, & ratione eius inferioribus: nam quæ per se primo conueniunt indiuiduis, per accedens se habent ad genus, ac speciem. Ideoque hæc duo non possunt simul coherere, nempe habere commune genus cum differentia specifica, & non habere distinctas rationes formales, quarum una sit ratio conueniendi, altera differentis: & consequenter hoc modo defendi nequit multiplicitas generica entium à se. Secundo, ut recte arguit Aureolus in 1. d. 3. q. 1. art. 1. & Argent. d. 2. q. 1. conclusionem 2. omnis diuisio generis est per differentias inæquales quæ perfectionem essentialem: ideoque, quædam significantur per modum priuationis, eæ nimirum, quæ continent imperfectiorem gradum entitatis, sicut irrationalia, quod Philosophi accipiunt loco differentie constitutivæ bruti, quæ de causa Aristotel. lib. de sensu, & sensib. c. 4. & lib. 10. met. t. 7. ait nigrum esse priuationem albi: repugnat autem plura entia à se, quæ nomine Dei censentur, esse quoad perfectionem essentialem inæqualia: ergo repugnat ens à se habere rationem generis vniuocam. Maior huius syllogismi non videtur euident, & idcirco Ochamus in

1. distinct. 2. quaestion. 10. lit. N. in fine, Gabriel quaestion. 10. articul. 2. conclusionem 2. Bassolis quaestion. 3. articul. 3. volunt hoc argumentum esse probabile, non demonstratiuum. Nam rationes similitudinis, & æqualitatis sunt diuersæ, & poterit una esse sine alia, quomodo relationes diuinæ quoad esse relatiuum sunt dissimiles, siue disquiparantia, ut vocant, & nihilominus quoad ipsum quoque esse relatiuum sunt æquales: Et eodem modo inquiet aliquis, habere se differentias diuidentes rationem genericam entis à se, ita ut sint essentialiter diuersæ, atque ad id dissimilis naturæ, æquales tamen in ratione entis, siue in virtuali quantitate perfectionis entitativæ. Verum hæc solutio petita ex relationibus diuinis non adhibetur à Philosopho naturali discurrete ex lumine rationis, cum quo nunc disputo, & in naturalibus speciebus substantiarum non est vlla instantia. Deinde, quando similitudo, & æqualitas habent diuersa fundamenta, non se consequuntur necessariò, ut videre est in duobus quoad magnitudinem æqualibus, dissimilibus tamē quoad qualitates, quando verò idem est vtriusque fundamentum, dissimilitudo & inæqualitas se mutuo comitantur: nam, si inter duos est quoad cædoris participationem dissimilitudo, etiam est inæqualitas, & si est similitudo etiam est æqualitas, at verò æqualitas, vel inæqualitas quoad quantitatem non propriam, sed virtualem, qualis est secundum perfectionem entitativam habet idem omnino fundamentum, cum similitudine, unde etiam res, quæ sunt minus inæquales quoad perfectionem substantialem, magis similes appellamus, magis similes secundum substantiam est equus homini, quā sit lapis: nam, cum similitudo, & inæqualitas non sint proprie in substantia, sed in quantitate, & qualitate, quando de substantia dicuntur, fundantur in quantitate, vel qualitate virtuali, hæc autem non est aliud quam ipsa rei essentia, ideoque ea, quæ non solum numero, sed essentia sunt dissimilia, sunt etiam inæqualia secundum rationem entis: nam, si eadem prorsus mensura à non ente recedunt, quomodo differunt in ratione entis? cum itaque maior illa inductione pateat in creatis, & eadem sit in illis ratio dissimilitudinis, atque inæqualitatis, non est de illa dubitandum propter æqualitatem relationum diuinarum: nam propter identitatem cum essentia etiam redundat æqualitas in relationes, præsertim cum relationes perfectionem sumant à fundamentis. Nam, si ex diuinis, & increatis licet

Gabriel

Bassol.

Durand.
Henricus.
Aureolus.
Toletanus.
Argentin.

argumentum sumere ad creatura, etiam contendet aliquis in nobis parit nobilitatis esse intellectum, & voluntatem, scientiam practicam, & speculativam, charitatem, & iustitiam, quoniam hæc in Deo sunt æqualia, quæ collectio inanis esset, & ita secundum lumen naturæ maior illa, *divisio generis sit per differentias inæquales*, certa omnino esse debet, & ut talis assumitur à Durando in 1. dist. 2. quæst. 1. numero 5. & 6. & dist. 44. quæst. 3. Heruæo d. 2. quæst. 1. Aureolo citato, Toletano in 1. dist. 2. quæst. art. 2. conclusionem 2. in ultima ratione Argentin. & alijs. Assumptio autem eiusdem syllogismi patet: nam inæqualitas quoad perfectionem essentialem arguit inæqualitatem quoad perfectiones attributales, & operationes potentiarum naturalium: hæc enim, cum radicentur in ipsa naturæ perfectione, ab ea sumunt mensuram: cum verò inter eas est inæqualitas, potest esse subordinatio vnius speciei ad aliam, tanquam ad causam saltem impeditivam operationum ad extra, & perfectivam operationum ad intra, quod omnino repugnat enti à se, & primæ causæ: quare fieri nequit, ut ens à se habeat rationem generis. Posse verò dari huiusmodi subordinationem constat: nam in rebus corporeis, quarum experimentum habemus, quæ polleant maiore vi actiua, agunt vel imprimendo in alias proprios motus, vel eas à suis operationibus extrinsecis impediendo, cur ergò, si ex duabus speciebus entis à se altera est potentior, non poterit vi sua alterius impetum, & actionem ad extra cohibere? Eodemque modo probatur de subordinatione quoad operationes intrinsecas perfectiuas: nam homines eiusdem speciei, qui alios intelligendi vi, aut scientia superant; doctrina suorum mentes illustrant, & actus intelligendi perficiunt; similiter ergò, si inter species substantiæ à se aliæ alijs perspicaciores sunt, & plura intelligendo penetrant, aliarum ignorantiam doctrinæ suæ luce depellere poterunt. Quo dato iam in ijs, quæ instruantur, est potentia passiva ad eiusmodi perfectiones: & consequenter nec actus puri, nec entia à se simpliciter dicenda sunt: repugnant ergò simul ratio entis à se cum ratione generis.

V.

Impugnatur deinde excludendo à ratione entis à se duos modos generales unitatis genericæ, scilicet, generis summi, ac subalterni, quoniam in

primis nequit esse genus summum: nam, cum non sit accidens necessarium pertineret ad prædicamentum substantiæ: non esset autem caput omnium substantiarum, quoniam substantiæ generationi, & corruptioni obnoxia non continentur sub ente à se: ergò constitueret aliud prædicamentum substantiæ distinctum, & sic essent duo contra commune placitum Philosophorum, nec fingi possunt differentia vlla generales, quibus ens à se diuidi possit in plures species subalternas. Non potest etiam esse genus subalternum, hoc enim est simul species subijcibilis, atque adeo conuenit vniuoco cum alijs speciebus contra diuisum in genere aliquo superiore: hoc verò repugnat enti à se, quare habere nequit rationem generis subalterni. Assumptionem probo, conceptus obiectiuus generis non includit in sua ratione formali differentias diuidentes, quæ semper sunt illi extrinsecæ, & idcirco ratio illa generica vniuoca enti à se, & enti ex alio, si esset, abstraheret ab ente à se, & ex alio: imò verò secundum se sumpta non esset ex se: nam de quauis ratione formali, & gradu entitatio vniuoco affirmari debet altera pars contradictionis: cum itaque de ratione illa generica dici non possit esse à se, necessario dici debet non esse à se, atque adeo non quidquid est intrinsecum conceptui formali entis à se est ens à se: nam ratio illa generis superioris est illi intrinseca, & non à se: quare totum compositum non erit à se, quando enim pars est ab alio, existentia totius dependet ab eo, à cuius potentia actiua dependet pars. Respondetur rationem communem illam genericam, etsi secundum principia intrinseca non sit ex se, identice tamen propter connexionem cum differentia essentiali entis ex se conuenire in eodem modo essendi ex se: nam quemadmodum in ente causabili propter coniunctionem cum eius differentia habet modum essendi ex alio, ita in ente causæ experte habet modum essendi ex se: sicut substantia generis summum secundum suam rationem intrinsecam non est corporea, aut incorporea: est autem in inferioribus pro diuersitate differentiarum, quibus contrahitur. Longè tamen diuersa ratio est utrobique: nam in alijs prædicatis non importatur dictio determinans ad principia subiecti, cui ascribuntur, sed solum de illo simpliciter asseruntur, ut cum dicitur substantia est

corpo-

corporea, quo prædicandi modo non indicatur ipsi per se primo competere rationem corporeitatis, sed solum verè competere: ad quod non requiritur, ut prædicatum insit ex principijs intrinsecis subiecti, sed ut quomodolibet sit idem cum illo saltem subiecto, at esse ex se est prædicatum tribuens subiecto ipsum esse sub modo determinato, hoc est quasi habitum ex principijs intrinsecis, & non aliunde: qui modus non respicit solam identitatem in aliquo tertio, sed rationem intrinsecam, & radicalem habendi esse: ac proinde, licet verum sit dicere substantia est corporea. i. incorporea, tamen falsum est dicere substantia est ex se corporea. i. incorporea: eodem modo, licet genus illud superius enti ex se esset in ipso idem subiecto cum ratione essendi ex se, non tamen ipsum esset ex se, quoniam ex suis intimis principijs non vendicat esse.

VI.

Denique positio tribuens Deo unitatem specificam, qualem antiqui idolatra supponebant, expositam tot libidinibus, ac flagitijs, adeò absurda est, ut ipsa sua indignitate absque alia impugnatione corruat. Quod fuscè ostendunt Iustinus in Parænesi ad Græcos, Clemens Alexandrin. oratione exhortatoria ad gentes, Tertullianus Apologeticè aduersus Gentes, Athanasius oratione contra idola, Athenagoras Atheniensis in legatione pro Christianis habetur tomo 9. bibliothecæ sanctorum Patrum, Tatianus Assyrius oratione contra Græcos, Theodoretus citatus, sed quod neque absque his scelerum maculis concipi possit multitudo Deorum sub eadem specie ostenditur in primis, quoniam natura specifica est indeterminata ad existendum potius in vno, quam in alio indiuiduo: hæc verò indeterminatio coherere nequit cum ente à se, atque ex intimis essentialibus principijs determinato ad existendum. Deinde probatur idem ex ratione diuisionis numericæ, quæ causari debet ab extrinseco agente: nam id, quod secundum se est indiuisum, non à se, sed ab alio diuidi, ac multiplicari debet: natura autem specifica secundum principia essentialia considerata indiuisa est, & minimè multiplicata, capax tamen multiplicationis: quare ut actum multiplicetur in indiuiduis, indiget externa causa: hoc verò pugnat cum ratione entis necessarij, & à se, quod nulli superiori causæ subordinatur. Quapropter cum eodem pugnat ratio unitatis specificæ. Responderi poterit naturam specificam secundum principia in-

trinseca, atque formalia non esse actum, sed virtute diuisam, & idè in posteriore naturæ effundere ex se singulares proprietates, quibus in plura diuiditur: qua ratione homo secundum principia intrinseca humanæ naturæ non est formaliter risibilis, sed virtute quatenus ridenti potentiam continet causaliter, & in secundo signo naturæ eam cum cæteris proprietatibus germinat. Sed nec instantia, nec solutio est ad rem: etenim humana natura, & quæuis alia proprietates suas non continet solum materialiter, sed efficienter; Et ratione virtutis actiue eas ex se emittit: at naturæ superiores differentias, & proprietates inferiores non continent instar efficientis, sed materiæ, seu potentiæ passiuæ, quæ modus cōtinēdi nō facit ad actualem existentiam illarum, nisi accedat agens extrinsecum. Deinde verò, licet admittamus naturam specificā continere in potentia actiua indiuiduales proprietates, opus est ad actualem productionem ipsarum, ut ipsa eas secundum existentiam præcedat, nihil enim non existens per se, vel suam virtutem agere potest, quomodo igitur existit? num per se seorsim absque vlla differentia indiuidante; at hoc vniuersa Philosophia, & lumen rationis, ut falsum excludit, num coniuncta alicui ex ijs proprietatibus? At neque hoc intelligi potest, de hac enim ipsa interrogabo à quoniam agente producta sit, & naturæ communi coniuncta. Nam, si natura non est per se singularis, sed ad plura indifferens, alterius ope indiget, ut singularis fiat. Præterea coniunctio, cum hac potius determinata indiuiduali proprietate, quam cum alia est ne à casu, an ex necessitate naturæ, ita ut hanc sibi primo vendicet? A casu esse non potest, quoniam necessaria non pendent ex ijs, quæ sunt à casu: quare cum natura illa sit ens necessarium, & à se, pendere non debet à fortuita coniunctione cum hac proprietate indiuiduali. Præterea casus coniunctus est cum actione agentium naturalium, ita ut prius natura sit res aliqua, & eius actio, quam casus, at antè existentiam primi entis à se, ac necessarij non potuit esse res vlla, aut agens naturale, ad cuius actionē sequat hic effectus casualis, si verò fuit ex necessitate naturæ: ergò vel causalitate ipsius naturæ specificæ effundētis ex se eiusmodi proprietatem, & hoc esse nequit, quia nondū existit: aut alteri⁹ causæ intrinsecæ, vel extrinsecæ, & hoc minùs, quoniam ens à se nulli alterius actiuitati subditū est: aut quia natura de se est hæc, &

singul-

singularis, quod etiam destruit rationem effusionis, quod enim à se necessario est hoc, non effunditur à se, itemque rationem vnitatis, & multiplicatis specificę, natura enim in plura multiplicabilis non est de se hæc. Denique, si primo vendicat existentiam in hoc, oportet ut id sit à se tam quo ad naturam specificam, quam quo ad proprietatem indiuidualem, & consequenter ut sit increatum, atque improductibile: cetera verò, quia ad hoc, vel à natura specifica, ut est in eo, effunduntur, saltem quoad indiuiduales proprietates erūt producibilia: atque adeò distincta specie, ut iam supra ostensum est: quare entī à se repugnat vnitās specifica cum multiplicitate numerica.

VII.

Restat adhuc vna responsio: nempe proprietates ipsas indiuiduales singulorum esse à se, atque improductas: & vnamquamque sua existētia copulari necessario naturæ cōmuni determinando eam ad existendum, & ita non contineri virtualiter in illa, neque ab æterna causa produci, sed simul cum natura cōmuni, ex se ipsis in singulis indiuiduis habere esse. Sed enim hæc ipsa responsio destruit suppositionem in qua loquimur. Ex ea enim planè sequitur non dari naturam specificam communem pluribus entibus à se: quandoquidem nulla ratio propria naturæ specificę conuenit per se primo proprietatibus indiuidualibus, quæ sunt extra propriam rationem formalem speciei, neque illam in suo conceptu formaliter includunt. Ex data autem solutione habetur proprietates indiuiduales singulorum entium à se sub natura specifica contentorum, prout ab ipsa natura distinguuntur, esse à se: ergo ratio entis à se non est communis secundum vnitatem specificam. Id verò sequi ostēdo, quoniam id est à se, quod non accipit esse ab alio, neque est ratione alterius, quod à se actu est. Ex responsione verò data proprietates indiuiduales, prout à natura cōmuni distinguuntur, neque sunt ab alio principio extrinseco, neque ratione ipsius naturæ: nam si ratione illius essent, illa utique prior esset, & haberet ad ipsas modum aliquem principij: quare, cum simul cum illa esse dicantur, sunt ratione sui, & à se, atque adeò ratio essendi à se non est specifica.

VIII.

Durand.
Scot.
Mayron.
Toletan.
Argentin.

Tandem ut argumentatur Durand. in 1. dist. 2. q. 1. numero 8. Scot. qu. 3. in 6. via, Mayronius q. 4. Toletan. q. vnica artic. 2. conclusionē 2. in vltima ratione, Argentin. quæst. 1. conclusionē 1. si natura diuina non habet nisi vnitatem specificam, planè erunt numero infiniti Dij, species enim, quæ multiplicationis est capax, non ha-

bet vllum terminum multiplicationis, cur enim potius erit status in vno numero finito, quam in altero, & cur natura creata erit capax infinitæ multiplicationis indiuiduorum, & non diuina? quare, si diuina multitudinem numericam admittat, perfectius est, ut sine termino potius quam cum illo eam recipiat: quod si illius capax est, erunt de facto infiniti Dij: nam, cum Deus sit ens necessarium, quoduis indiuiduorum deitatis erit necessarium; & consequenter, si sub specie deitatis, quam fingunt, dari possunt infinita indiuidua, iam modo dantur, quandoquidem in necessarijs esse, ac posse idem est. Quo argumento vtitur Prudentius in Hamartigenia his versibus:

*Si duo sunt igitur, cur non sunt multa Deorum
Millia? cur numero deitas cōtētā gemello est?
An non in populos dispersa iū numina Diuum
Fundere erat melius, mundumque implere capaxem
Semideis passim nullo discrimine monstru?*

Infinitatem verò Deorum nec ratio agnoscit, nec mens capit, nec natura patitur, neque ordo rerum admittit. Etenim mens non potest in infinitis rationem primi adinuenire: nec natura id, quod magnitudine, ac perfectione infinitum, & ambitu suo omnia continet, diuidi patitur in infinitum, nec ordo constare vllus potest, vbi cum pari potestate multarum fuerit diuersitas voluntatum, & quod vnus facere vult, alter voluerit impedire, quid enim si in eodem mundi spatio singuli ipsorum vno, eodemque momento velint singulos creare mundos, ita ut alij velint esse noctem, quando alij diem constituunt, alij hyemem, quando alij æstas placet; alij ventos, ac pluuias, quando alij sudum, ac serenum tempus exoptant? esset profecto aut nouum chaos, aut noua aliqua Theomachia, vtrumque Deo indignum. At non cadet eorum animos hæc dissentio; hoc verò libere fingitur: nam cur idem omnes necessario volent, si liberi sunt, & nullus est regulæ ceterorum? maxime si quod posita distinctione naturæ fieri potest, singuli ignorent, quid ceteri concupiscant. Hac ratione sumpta à perfectione, & ordine monarchiæ vtitur Lactantius lib. 1. institut. cap. 3. Cyprianus lib. de idolorum vanitate, Athanasius oratione contra idola post medium, Damascenus lib. 1. de fide cap. 5. & Sanctus Thomas 1. par. q. 103. art. 3. & lib. 1. contra Gent.

cap.

Lactantius.
Cyprian.
Athanas.
Damascen.
S. Thomas.

cap. 42. Restat ergo, vt natura diuina sit indiuisa prorsus, atque indiuisibilis, vna numero perfectionem omnem essendi complectens. Quæ conclusio ex partium enumeratione deducitur: nam causa prima est ens aliquod vnum, non vnitae analogica, generica, ac specifica, vt probatum est: ergo numerica.

Non sunt plures Dij sibi contrarii.

CAPVT IX.

I. **Q**uoniam plures Deos non gentiles solum, qui sacra Scripturæ auctoritatem non recipiunt, sed etiam hæretici aliqui asseruerunt, postquam rationibus naturalibus aduersus illos demonstrata est omnimoda vnitae deitatis, ex scripturis, ac ratione idem contra hæreticos probandum. Omisso autem Valentino, qui plures æonas, ac demiurgos statuit, quem superius cum gentilibus refutauimus. Alij hæretici archæ fuerunt, qui plures Deos sibi inuicem contrarios asserbant. Porro contrarietas substantiarum, quæ sumitur ex oppositis operationibus, carumque principijs, duplex esse solet, alia naturalis, alia moralis: prima per conflictum qualitatum oppositarum in mutuam contrariorum perniciem vergit, qualis inter aquam & ignem intercedit, quæ duo elementa actione frigoris & caloris se inuicem carpunt, & extinguunt. Secunda per voluntatum contrarietatem salua substantia, in dictis, factis, eorumque motibus dissentionem nutrit animorum. Vtroque modo Manichæus posuit duo prima rerum principia sibi opposita, bonum scilicet, & malum: & huc quidem deum tenebrarum corporeæ, visibilisque authorem creaturæ, illum verò Deum lucis incorporeæ, atque inuisibilis conditorem appellauit: inter quos perpetuum bellum in mutuam saltem partialem perniciem substantiæ commentus est. Posteriore modo duos Deos contrarios esse docuit Cerdon, vt refert Irenæus lib. 1. cap. 28. Eusebius lib. 4. histor. cap. 10. & Epiphanius hæresi 41. & post ipsum Marcion, vt refert Irenæus lib. citato cap. 29. Tertullianus lib. 1. aduersus Marc. cap. 6. & Epiphanius, atque Eusebius citati, duos enim Deos agnoscunt alterum noui, alterum veteris testamenti authorem: ita vt hic sit iustus, hoc est amans vindictæ, punitor scelerum, ille bonus, hoc est mitis, misericors, & facile in-

dulgens: quam distinctionem Deorum ex quam tenui, vel potius nullo fundamento eruerint piget referre, cum in ipsa meridiana luce tenebras offenderint: Sed nihil mirum, quoniam ebrijs, ac lippientibus singularis lucerna numerosa est, vt ait Tertullianus lib. citato cap. 2. Manichæus igitur, cum videret mala esse in mundo, nec existimaret fieri posse, vt Deus bonus eorum author esset, intulit esseandum principium aliquod malum, quod esset à se ipso, & à quo cætera mala forent: vt indicat August. lib. 2. de moribus Manich. cap. 2. Marcion verò ferè ex simili fundamento in fraudem inductus est: nam legens in veteri testamento plurima mala pœnæ tribui Deo auctori vindictæ, qui proinde à propheta dicitur Psal. 93. *Deus ultionum Dominus*, & Exod. 20. vindicare peccata Patrum in filios vsque in tertiam, & quartam generationem, in nouo autem nihil huiusmodi Deo tribui, sed misericordiam, ac mansuetudinem, ob quam causam ab Apostolo Paulo, secundæ ad Cor. 1. dicitur, *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis*, cum autem intellexeret quod non potest arbor mala bonos fructus facere, nec bona malos, & quod ex fructibus arbor agnoscitur, vtriusque testamenti diuersum authorem Deum finxit, vt Tertullianus vbi supra cap. 2. docet: quæ in re etiam Manichæi consenserunt, vt notat Augustinus de moribus Ecclesiæ Cathol. cap. 10.

Vtraque hæresis stulta, & infana est: nec vlllo fundamento nititur, non enim illud habet in scripturis, aut creaturis, non in creaturis: ex his enim, vt iam ostendi, vna solum causa, vnum principium rerum colligitur, quod si hæc inferiora Deus ille tenebrarum condidit, vt aiebat Manichæus, sanè Deum lucis non habet vnde inuestiget, nec enim ratio naturalis habet, vnde ad inuisibilem notitiam perueniat, quam ex visibilibus, hæc autem ducunt in agnitionem boni, ac summi Dei, quem omnes adorare, & colere tenemur, de quo loquitur Paulus ad Romanos 1. *Inuisibilia Dei à creatura mundi, per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, ac diuinitas, ita vt sint inexcusabiles, quia cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt. Iam verò Marcion, cum Deo vtriusque testamenti tribuat superioritatem in homines, vnum sanè, ac eundem esse concedat necesse est: nam, si Deus scriptura veteri celebratus mūdum eluione deleuit, infames Ciuitates cum*

Augustinus.

Psal. 93.

Exod. 20.

2. ad Cor. 1.

II.

Ad Rom. 1.

ciuibus

Cerdon.
Irenæus.
Eusebius.
Epiphanius.
Marcion.
Irenæus.
Tertullianus.
Epiphanius.
Eusebius.
Tertullianus.